

emcdda.europa.eu

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro direktoriaus Wolfgang Götz

PRANEŠIMAS

Dėl 2006 m. Metinės ataskaitos
apie narkotikų problemą Europoje paskelbimo
neplatinti iki 2006 m. lapkričio 23 d. 11 val. (Vidurio Europos laiku)

Europos Sąjungos naujosios 2005–2012 m. kovos su narkotikais ir narkomanija strategijos įgyvendinimo pradžia – svarbus žingsnis, kovojant su narkotikų problema Europoje. Strategija ir jos dabartinis 2005–2008 m. veiksmų planas – tai konkretus įrodymas, kad tarp valstybių narių yra sutarimas ir pasiryžimas bendradarbiauti bei siekti bendrų tikslų. Tačiau šis bendradarbiavimas tuo nesibaigia. Nors nacionalinė politika ir toliau išlieka atskirų šalių prerogatyva, kartu yra pastebimi ir jos skirtumai, kurie pagyvina Europos diskusijas. Tuo tarpu nesutarimų, sprendžiant pagrindinius dalykus, pasitaiko daug rečiau. Todėl šiuo metu pastebima, kad šalys vis dažniau pasirenka tą pačią veiklos kryptį.

Beveik visos Europos šalys savo politikos gaires dabar pateikia bendroje nacionalinėje kovos su narkotikais ir narkomanija strategijoje arba savo veiksmų plane. Dabartinėje nuodugnai išanalizuotoje narkotikų politikoje mes pastebime ryškius požymius, rodančius, kad strategijų taikymo sritis plečiasi ir apima ne tik neteisėtus narkotikus ⁽¹⁾, bet ir teisėtas priklausomybę sukeliančias medžiagas, tokias kaip alkoholis, tabakas ir vaistai. Dabar daugiau kaip du trečdaliai apžvelgtų šalių kovos su narkotikais dokumentuose kalbėdamos apie prevenciją ir gydymą nuodugnai nagrinėja ir abiejų rūšių medžiagas arba pateikia nuorodas į teisėtas medžiagas. Tai daroma pačiu laiku, nes Europoje vis dažniau pastebimas kelių teisėtų ir (arba) neteisėtų medžiagų vartojimas vienu metu.

Šiuo metu Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) uždavinys — stebėti daug platesnį medžiagų spektrą nei prieš dešimtmetį. Teikiant gydymo paslaugas vis dažniau susiduriama su įvairiais stimulantais, kelių narkotikų ar narkotikų ir alkoholio vartojimo vienu metu problema. Šių metų ataskaitoje akcentuojama būtinybė sukurti politiką ir veiksmų planą, kuriais remiantis galima veiksmingai spręsti sudėtingą ir įvairiapusę šių dienų narkotikų problemą. Ypač didelį iššūkį narkotikų stebėsenos sistemoms, kurios anksčiau daugiausia dėmesio skirdavo atskirų medžiagų vartojimui, šiuo metu kelia kelių narkotikų vartojimas. Jei norime padėti žmonėms, kurių problemos kyla dėl to, kad jie vartoja įvairius narkotikus, naujų metodikų, leidžiančių geriau suvokti šią narkotikų vartojimo specifiką, kūrimas turi būti vienas pirmųjų mūsų būsimos darbotvarkės uždavinių.

Vykdam stebėseną, dabar būtina sekti ir atsirandančius naujus narkotikus bei numatyti būsimas grėsmes visuomenės sveikatai. Tikėtina, kad naujus narkotikų vartojimo būdus iš pradžių pamėgs pavieniai asmenys, priklausantys nedidelėms grupėms tik tam tikruose regionuose ar konkrečioje socialinėje aplinkoje. Todėl mūsų tikslas yra — greitai pastebėti naujas medžiagas ir atsirandančias tendencijas, kol jos netampa visuotine problema.

2005 m. naudojant EMCDDA išankstinio įspėjimo sistemą ⁽²⁾, pirmą kartą buvo oficialiai pranešta apie 14 naujų psichoaktyviųjų medžiagų. Viena svarbiausių naujai atsiradusių medžiagų - mCPP - 1-(3-chlorfenil)piperazinas, - kuri šalyse narėse paplito greičiau ir plačiau nei bet kuri kita nauja psichoaktyvioji medžiaga, atsiradusi nuo 1997 m., kai pradėjo veikti stebėsenos sistema.

Per vienerius metus mCPP, dažnai parduodamas kaip „naujo tipo ekstazis“, pasiekė 20 ES valstybių narių, Rumuniją ir Norvegiją. Tai vienas iš pavyzdžių, kaip neteisėtų narkotikų gamintojai nuolat ieško naujų cheminių medžiagų, kurias būtų galima pasiūlyti potencialiems vartotojams. Išankstinio įspėjimo sistema — svarbus mechanizmas, kuriuo siekiama sukliudyti pelno besivaikantiems asmenims žaloti Europos jaunimo sveikatą.

2005 m. EMCDDA taip pat pradėjo vykdyti E-POD (*European Perspectives on Drugs/* Europos kovos su narkotikais perspektyvos) bandomąjį projektą, kuriuo siekiama padėti nustatyti, išsiaiškinti ir suprasti naujas narkotikų tendencijas Europoje ⁽³⁾. Pirmoje šio projekto ataskaitoje ⁽⁴⁾ nurodoma, kad nuo praeito dešimtmečio padidėjo haliucinogeninių („stebuklingųjų“) grybų pasiūla ir vartojimas. Tokiu būdu visą dėmesį skiriant konkrečioms medžiagoms, šis E-POD projektas apims ir visą Europą bei veiks kaip naujų madingų narkotikų sekimo radaras, padedantis šalims greitai ir veiksmingai reaguoti į jų vartojimą, su tuo susijusią riziką sveikatai.

Taip pat reikia paminėti ir metamfetaminą — narkotiką, sukeltą sunkius padarinius žmonių sveikatai visame pasaulyje. Europoje su šiuo narkotiku susijusios problemos kol kas pastebimos tik keliose šalyse, bet per paskutinius metus apie jo konfiskavimo atvejus pranešė daugiau šalių, aiškiai pabrėždamos, jog reikia atidžiau stebėti didžiausios rizikos asmenų grupes.

Čia reikėtų prisiminti 2005 m. Europos Komisijos pasiūlymą EMCDDA iš naujo suformuluoti Agentūros steigimo misiją, kuri padėtų jai įveikti šiuos naujus iššūkius. Pavyzdžiui, pataisytame reglamente sakoma, kad Agentūra turi atsižvelgti į naujus narkotikų vartojimo būdus, ypač kelių narkotikų vartojimą ir teisėtų bei neteisėtų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą vienu metu.

Pasaulyje diskutuojant apie narkotikų problemą netrūksta kalbų apie subalansuotą ir įrodymais paremtą šios problemos sprendimo metodiką. Europoje, galbūt dažniau nei bet kur kitur, šios kalbos virsta darbais. Naujoji ES kovos su narkotikais ir narkomanija strategija ir jos pirmasis veiksmų planas remiasi vieningu šalių sutarimu mažinti pasiūlą ir paklausą. Šalys taip pat aiškiai sutaria, jog svarbu rinkti ir dalytis informacija, skleisti gerą praktiką, o priimant nelengvus sprendimus dėl veiksmų, kurie geriausiai atitiktų piliečių interesus, - vadovautis moksliniais tyrimais. Padedant EMCDDA, Europos Komisija įvertins dabartinį veiksmų planą, remdamasi būtent tokiais duomenimis.

Jau nebe pirmus metus ES kovos su narkotikais ir narkomanija strategijos bei veiksmų planai padeda sustiprinti nacionalinių institucijų veiklą, šalių vykdomą politiką ir stiprina Europos vieningą požiūrį kovojant su narkotikais. EMCDDA stengiasi padėti kurti informacija pagrįstą politiką, pateikdama objektyvią ir griežtais moksliniais metodais išanalizuotą informaciją apie narkotikų reiškinį Europoje.

Įsigilinus į problemas, kurias atskiriems Europos šalių gyventojams, jų šeimoms ir bendruomenėms sukelia narkomanija, lengva pulti į neviltį. Tačiau optimistiškai nuteikia tai, kad šiandien Europoje mes ne tik geriau suprantame padėtį, bet ir racionaliau, atviriau ir kaip niekada informatyviai diskutuojame apie narkotikus.

⁽¹⁾ Pasirinkta tema: 'European drug policies: extended beyond illicit drugs?' <http://issues06.emcdda.europa.eu>

⁽²⁾ Veikia remiantis 2005 m. gegužės 10 d. Tarybos sprendimu 2005/387/TVR dėl keitimosi informacija apie naujas psichoaktyvias medžiagas, jų rizikos įvertinimo ir kontrolės (*Oficialusis leidinys*, L 127, 2005 5 20). Taip pat žr. <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeID=17869>

⁽³⁾ Sukurtas pagal 2005-2008 m. ES kovos su narkotikais veiksmų planą, kuriame numatyta kaupti „aiškią informaciją apie atsirandančias narkotikų tendencijas, jų vartojimo būdus ir narkotikų rinkas“.

⁽⁴⁾ 'Hallucinogenic mushrooms: an emerging trend case study' <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeid=7079>